

Odpořvednost uřitele Mř za jednání a ůrazy řáků

JUDr. Radovan Malachta
Základy práva pro Mř
podzim 2023

Právní úprava

- velmi roztržštěná, řada právních předpisů podle typů odpovědnosti

Typy odpovědnosti

- trestněprávní odpovědnost
- civilněprávní odpovědnost
- správněprávní odpovědnost

- **subjektivní odpovědnost** – potřeba zavinění – odpovídá ten, kdo škodu zavinil svým protiprávním jednáním
- **objektivní odpovědnost** – není potřeba zavinění – odpovědnost za následek protiprávního jednání, nikoliv za samotné jednání

- porušení povinnosti, vznik škody, příčinná souvislost

Dohled jako ústřední pojem

- **dohled** – kritérium, které je zvažováno při určování odpovědnosti
- otázka, kdo má dohled zajišťovat a kdo vykonávat
- vliv jak na soukromé, tak veřejné právo (resp. civilní, tak trestní odpovědnost)

? Co si představíte pod pojmem dohled, resp. náležitý dohled ?

Dohled - zákon o pedagogických pracovnících

- Pedagogický pracovník je povinen být na pracovišti zaměstnavatele v době stanovené rozvrhem jeho přímé pedagogické činnosti, **v době stanovené rozvrhem jeho dohledu nad dětmi a žáky**, v době zastupování jiného pedagogického pracovníka a v případech, které stanoví v souladu se zákoníkem práce zaměstnavatel. (§ 22a/2)

- *Více tento zákon nestanovuje*

Dohled – školský zákon

- zákon č. 561/2004 Sb., **školský zákon**
 - *Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. (§ 29/2)*
 - stanovena mj. povinnost prevence – bude se zkoumat následně např. poučení žáků
 - toto ustanovení dále odkazuje na vyhlášku ministerstva
 - stanovit do školního (resp. vnitřního řádu)
 - výjimka školní stravování, pokud zajišťuje jiná právnická osoba než škola (ale nelze zobecnit, že cokoliv je mimo „školu“, tak škola neodpovídá)!

Dohled – školský zákon

- zákon č. 561/2004 Sb., **školský zákon**
- *Pedagogický pracovník je povinen chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních. (§ 22b písm. c)*
- *Ředitel školy a školského zařízení odpovídá za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení. (§ 161/4 písm. h)*
týká se zajištění dohledu

K zamyšlení

- *Co dělat, když žák chce jít během na WC?*
- *Co když se žák na toaletě či cestou na ni/z ní zraní?*
- *„Ted' bez pití snad vydržíš.“*
- *„Ted' bez záchodu chvíli vydržíš.“*
- *...*

Co dělat? Střet s realitou vs. právem

§ 29

[Bezpečnost a ochrana zdraví]

- (1) Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.
- (2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

- § 29/1 ŠkZ – povinnost přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů
- § 29/2 ŠkZ – povinnost zajistit bezpečnost a ochranu dětí, žáků a studentů

Dohled – vyhláška o předškolním vzdělávání

- vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
 - *Právnícká osoba, která vykonává činnost mateřské školy, vykonává dohled nad dítětem od doby, kdy je učitel mateřské školy převezme od jeho zákonného zástupce nebo jím pověřené osoby, až do doby, kdy je učitel mateřské školy předá jeho zákonnému zástupci nebo jím pověřené osobě. Předat dítě pověřené osobě lze jen na základě písemného pověření vystaveného zákonným zástupcem dítěte.*
 - nepředáváme dítě někomu, kdo není zákonný zástupce
 - dohled vykonává MŠ jako právnícká osoba
 - dále ve vyhlášce (§ 5) stanoveny **počty učitelů MŠ ředitelem školy k zajištění bezpečnosti dětí** mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání (20 dětí, výjimečně zvýšení o 8, jiné počty pro děti s podpůrnými opatřeními či mladší 3 let)

Dohled – vyhláška (stanovení pracov. řádu)

- vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví **pracovní řád pro zaměstnance škol** a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí – zejména § 6
 - **dohled** jako práce související s **přímou pedagogickou činností** vyplývající z organizace vzdělávání a výchovy ve školách (§ 3)
 - dohled vykonáván v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku, přírodě a živ. prostředí
 - **ředitel určuje provádění dohledu nad žáky** (kritéria, ke kterým přihlíží – věk, rozumová vyspělost žáků, činnost, dopravní a jiná rizika), týká se žáků a nezletilých studentů
 - **dohled pedagogického pracovníka i mimo školu** (kurzy, exkurze, soutěže...) – je-li místo shromáždění mimo školu, začíná dohled 15 minut před dobou shromáždění, končí v čase a místě předem určeném – **1 den před** se oznamuje zák. zástupcům
 - **dohled – může vykonávat i jiný zaměstnanec školy, musí být řádně poučen, o poučení se vyhotovuje záznam**

Odpovědnost v soukromém právu

- škoda, kterou způsobí žák či student vs. škoda způsobená žákovi, škole
 - škoda jak na majetku, tak na zdraví
- kolize **občanského zákoníku a zákoníku práce**
 - zákoník práce je tzv. *lex specialis* – použije se přednostně

Obrácená situace – škoda vzniklá žákům – zákoník práce

- § 391/2 zákona č. 262/2006 Sb., **zákoník práce**
 - na okraj: je to pracovněprávní předpis a vztahuje se na vztah škola vs. žák, i když ti pracovní poměr nemají
- **odpovědnost právnické osoby vykonávající činnost dané školy** – škoda vznikne žákům v MŠ při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, též při výchově mimo vyučování ve školském zařízení
- objektivní odpovědnost
- konkrétní příklady
- neřeší, když škodu způsobí dítě

Odpovědnost
civilněprávní

Odpovědnost za jednání žáků

Odpovědnost
civilněprávní

- plyne z občanského zákoníku – soukromé (civilní) právo
- mimosmluvní závazkové vztahy (delikty)
- dítě jako **škůdce**
- škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání – otázka, kdo může a nemůže (věk, duševní porucha, způsobilost ovládnout své jednání a posoudit následky)
- kritérium 13 let – od 1/7/2021
 - škoda, kterou způsobí nezletilý mladší 13 let – nahrazuje ten, kdo zanedbal **náležitý dohled** (v MŠ – pedagogický pracovník či pověřený a poučený zletilý zaměstnanec)
 - škoda, kterou způsobí nezletilý starší 13 let a byl zanedbán náležitý dohled – společně a nerozdílně oba
 - pokud **nebyl zanedbán náležitý dohled** a je to žák mladší 13 let – hradí škodu ten, kdo má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost (majetkové kritérium spravedlnosti) – rodič, osvojitel, poručník,.....

	DÍTĚ DO 13 LET	ŽÁK OD 13 LET
Zanedbán náležitý dohled	Ten, kdo zanedbal dohled	Společně a nerozdílně oba (žák a ten, kdo zanedbal dohled)
Nezanedbán náležitý dohled	Ten, kdo má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost	Žák

Vykopírovaná ustanovení: § 2920 a 2921 OZ

- Škodu způsobenou *nezletilým mladším třinácti let* nahradí ten, *kdo nad ním zanedbal náležitý dohled*. Nedošlo-li ke škodě v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu *nezletilý, způsobil-li ji činem povahy úmyslného trestného činu nebo je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného*. (§ 2920/3 OZ)
- *Společně a nerozdílně se škůdcem, je-li jím nezletilý, který dovršil třinácti let, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled*. *Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdcem zanedbal dohled*. (§ 2921/1 OZ)
- *Není-li nezletilý škůdce povinen k náhradě a ke škodě nedošlo v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu ten, kdo má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného*. (§ 2921/2 OZ)

Co to tedy je ten (náležitý) dohled?

- nevíme
- není to ale nepřetržitý či neustálý dohled
- vytvoření opatření a podmínek, za jakých lze poté předejít vzniku úrazu či škody

Trestněprávní odpovědnost

Odpovědnost
trestněprávní

- např. žák se zraní – bude mu ublíženo na zdraví a dojde k naplnění skutkové podstaty nějakého trestného činu
- kritérium dohledu, které se bude zkoumat – zda byl, či nebyl vykonáván náležitý dohled tak, jak měl + otázka prevence
- **trestněprávní odpovědnost** – jsme odpovědni od 15 let (den poté)
- odpovědnost bude přičtena konkrétní osobě (ředitel školy či pedagogický pracovník školy) dle okolností
- vinu posuzuje a trest ukládá **soud**
- konkrétní trestné činy a tresty – zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**

Příklad trestných činů

- příklady trestných činů **spáchaných na dítěti mladší 15 let**
 - vražda (15-20 let, výjimečný trest), zabití (5-15 let) – asi nenastane
 - **usmrcení z nedbalosti** (0-3 roky, zákaz činnosti), ale **porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce** nebo uloženou mu podle zákona (1-6 let) – nejvíce je ohrožen učitel TV
 - **těžké ublížení na zdraví** (5-12 let), **z nedbalosti** (0-2 roky, zákaz činnosti), ale porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona (0,5 roku-4 roky)
 - **ublížení na zdraví** (1-5 let), **z nedbalosti** za podmínky opět porušení důležité povinnosti vyplývající z.... (0-1 rok)
 - mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (5-12 let)
 - neposkytnutí pomoci (0-2 roky)
 - **pohlavní zneužití** (1-8 let), **je-li svěřeno do dozoru osoby** (2-10 let); **sexuální nátlak**
 - **opuštění dítěte**, o které máme povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví tím dítě nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví (6 měs.-3 roky), mladší dítě jak 3 roky (1-5 let)
 - ...
 - prostituce ohrožující mravní vývoj dětí – v blízkosti školy či školského zařízení (0-2 roky)

Trestněprávní odpovědnost

- ne jakýkoliv úraz či zranění zakládá trestněprávní odpovědnost
- podstata trestního práva je, že se aplikuje jako poslední „lék“ – pokud jde situace vyřešit jiným právním odvětvím, použije se nejprve toto právní odvětví
- je cesta, jak nebýt trestně odpovědný, i když „se něco stane“?
Ano, prokázání, že náležitý dohled nebyl zanedbán!

Bezpečnost a ochrana zdraví

- škola má povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví dětí při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech (§ 29/2 ŠkZ)
- škola poskytuje nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví (§ 29/2 ŠkZ) – otázka prevence
- měl by upravovat tuto oblast **školní řád**, který vydává ředitel MŠ (§ 30 ŠkZ)

Úrazy z pohledu práva

- základní nastavení – školský zákon (zejm. § 30 ŠkZ)
 - škola – povinna vést **evidenci úrazů dětí** – při činnostech uvedených zde výše, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu příslušným orgánům a institucím – podrobnosti ve vyhlášce
- podrobnosti – vyhláška 64/2005 Sb., **o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů**
 - všechny úrazy v souvislosti s činnostmi vymezenými v § 29/2 ŠkZ

(2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

Co třeba, když se dítě zraní při cestě do školy/ze školy? Co by mohlo hrát roli?

Úrazy z pohledu práva – pokračování

- do 24 hodin, co se škola (školské zařízení) o úrazu dozví – **kniha úrazů**
- **co se vyplňuje** - pořadové číslo, jméno/příjmení/datum narození zraněného, popis úrazu a popis události, datum a místo události, informace o ošetření úrazu, podpis, další údaje, pokud jsou potřeba
- **škola hlásí bez zbytečného odkladu** (tj. ihned)
 - zákonnému zástupci žáka
 - pojišťovně, je-li škola pojištěna pro případ za škodu vzniklou na životě a zdraví žáků
 - u některých úrazů inspektorátu práce
 - Policii ČR - pokud je podezření na spáchání trestného činu či přestupku či jedná se o smrtelný úraz

Zapisujte vše – nikdy nevíte!

– záznam o úrazu

- něco jiného než kniha úrazů
 - 2 po sobě jdoucí dny je dítě/žák nepřítomen v důsledku úrazu či se jedná o smrtelný úraz (nemusí „umřít“ hned, ale do 1 roku na následky úrazu)
 - hlášení obdobně viz minulý slide
 - záznamy o úrazu – za kalendářní měsíc – zdravotní pojišťovně žáka a ČŠI
 - smrtelné úrazy – do 5 dnů – kromě zdravotní pojišťovny, ČŠI, Policii ČR také zřizovateli
 - https://www.zakonyprolidi.cz/disk/cs/file/2005/2005c017z0064_2010c020z0057u001.pdf
- VZOR

Správněprávní odpovědnost

Odpovědnost
správněprávní

- tam, kde (typicky) ředitel ZŠ poruší povinnosti plynoucí ze **správního práva** (př. neodůvodní nepřijetí žáka do předškolního vzdělávání, celá řada příkladů ze školského zákona, zákona o ochraně veřejného zdraví, související vyhlášky, ...)
- řadí se sem i **přestupky**
- případně finance – veřejnosprávní kontrola nakládání s finančními prostředky (ze státního rozpočtu) – finančněprávní odpovědnost

Kdy jedná ředitel MŠ jako
správní orgán?

**MUNI
PED**

DĚKUJI ZA POZORNOST